

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАЗНАЧЕНЬ ТА ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК

Ковальчук О.О.

*к.ю.н., асистент кафедри інтелектуальної власності
юридичний факультет, Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ*

На сьогоднішній день торговельні марки та географічні зазначення є невід'ємними елементами ринкових відносин, важливими факторами підвищення конкурентоздатності продукції і захисту від недобросовісної конкуренції. Виконуючи функцію індивідуалізації товарів і послуг суб'єктів підприємницької діяльності, ці позначення стають все більш істотним важелем в умовах активізації торгівлі і глобалізації міжнародного торгового простору.

Географічні зазначення тісно пов'язані з торговельними марками. Обидва види позначень пов'язує спільне призначення - вони мають на меті забезпечити маркування продукції та виступають засобами її індивідуалізації. Водночас, значення та питома вага їх функцій суттєво відрізняються. Основна функція торговельної марки – ідентифікувати товар від аналогічної продукції інших виробників. У географічному зазначенні на перший план виходить функція засвідчення високої якості позначеного продукту шляхом вказівки на зв'язок властивостей товару з унікальним географічним середовищем. Тому використання географічного зазначення може здійснювати будь-який виробник, що у межах відповідного району виробляє продукцію, якість якої відповідає обумовленим показникам. Зазначена обставина зумовлює специфіку права на географічне зазначення: абсолютне за своєю природою, воно не належить до комплексу виключних прав. Уповноважений суб'єкт може застосовувати географічне зазначення для ідентифікації своєї продукції, але позбавлений можливості розпорядження [1, 82].

Необхідно вказати на ще одну особливість географічного зазначення – обов'язкова наявність у позначуваному товарі особливих властивостей чи певної якості, що обумовлюються місцем його походження. Коли мова йде про торговельну марку - продукт не обов'язково повинен характеризуватися високими показниками якості, які відрізняють його від інших аналогічних виробів. Для надання правової охорони торговельним маркам достатньо лише факту придатності позначення для індивідуалізації виробу та відсутності небезпеки змішування з аналогічними чи схожими знаками інших виробників.

На відміну від торговельної марки до назви місця походження товару не висувається такий критерій охороноздатності як новизна. Це і зрозуміло, оскільки назви географічних місць, які включаються до позначення товарів, не є новими. Навпаки, саме тому, що вони відомі публіці та у позначеному цією назвою географічному місці існують характерні природні умови чи поєднання природних умов та людського фактора, що надають товару особливих властивостей, вони і підлягають правовій охороні. З цих самих підстав до назви місця походження товару не застосовується поняття пріоритету [3].

Спільною рисою обох засобів індивідуалізації є можливість їх трансформації у видове позначення, тобто найменування, яке у результаті довгострокового застосування втратило дистинктивний характер – зв'язок із географічним місцем виготовлення чи з конкретним товаровиробником, та, внаслідок наявності особливих властивостей, асоціюється споживачем з певним різновидом товарів [1, 82].

Незважаючи на тривале існування Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товару» та створення відповідного державного реєстру, можна відмітити, що з моменту створення національної системи охорони географічних зазначень кількість зареєстрованих кваліфікованих зазначень є незначною. Причина невисокої активності підприємців в охороні позначень як географічних зазначень вбачається в ускладненій процедурі їх

реєстрації та необхідності постійного підтримання високої якості продукту за рахунок використання характерних для даного регіону природних чи людських факторів. Тому практика пішла шляхом більш спрощеної реєстрації географічних назв в якості торговельних марок. Зазначена ситуація не може вважатися прийнятною з огляду на наявність суттєвої різниці в об'єктах та механізмі охорони торговельних марок та географічних зазначень. Її покращенню може сприяти спрощення процедури реєстрації географічних зазначень та встановлення обмежень на реєстрацію як торговельних марок географічних назв, що застосовуються на назві товару [4, 891].

Як і в більшості країн світу, політика нашої країни у сфері інтелектуальної власності знаходить свій вираз в законодавчому врегулюванні відносин, які виникають в даній сфері. На даний час в Україні діє два спеціальних закони і ряд підзаконних нормативно-правових актів в сфері охорони прав на географічні зазначення та торговельні марки. Разом з цим, прагнення України до інтеграції в ЄС, обумовило необхідність в гармонізації національного законодавства з європейськими нормами і стандартами, впровадження відповідних механізмів реалізації правових норм для забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності. До законодавчих актів в сфері охорони прав на торговельні марки та географічні зазначення, які, в першу чергу потребують адаптації, слід віднести Цивільний і Господарський кодекси України, Закони України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» і «Про охорону прав на зазначення походження товарів». Крім цього, норми двох останніх нормативно-правових актів потребують також узгодження з нормами Цивільного кодексу України [2, 144].

Прийняття Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» стало поштовхом до розробки Державним департаментом інтелектуальної власності (сьогодні – Державна служба інтелектуальної власності)

законопроекту «Про охорону прав на торговельні марки, географічні зазначення та комерційні найменування». Метою законопроекту стала уніфікація правових норм з приводу набуття та здійснення прав інтелектуальної власності на торговельні марки, географічні зазначення та комерційні найменування, а також приведення вище вказаних нормативно-правових актів у відповідність до законодавства ЄС. З прийняттям даного законопроекту законодавство України буде приведено у відповідність до вимог законодавства ЄС, що сприятиме удосконаленню правовідносини у сфері охорони прав на торговельні марки та географічні зазначення, буде сприяти інтеграції України до ЄС, а також подальшому економічному розвитку країни. Проте слід зазначити, що запозичення положень міжнародних актів повинно відбуватись із врахування особливостей розвитку національної системи охорони засобів індивідуалізації.

Література

1. Кодинець А.О. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – С. 82.
2. Матеріали виступлений 9-я международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы интеллектуальной собственности», г. Алушта, 2005 г. – С. 144
3. Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За заг. ред. М.В. Паладія, Н.М. Мироненко, В.О. Жарова. – К.: Парламентське вид-во, 2006. – С. 328.
4. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданчика. – 3-тє вид. перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – С. 891.